

woorden van de memorie van toelichting, moet ik vragen: Ligt hier niet een valstrik voor den consciëntieuzen geneeskundige?

Wanneer bij een zwangere vrouw een operatie moet worden verricht, die niet mag worden uitgesteld, bijv. het verwijderen van een eierstokgezwel, de operatie der blinddarmontsteking enz., dan zal de operateur zich verplicht achten te wijzen op de mogelijkheid, dat op de operatie een miskraam kan volgen. En nu zou hij door deze plicht na te laten, vrij kunnen uitgaan, door deze plicht te vervullen vallen onder de termen van de strafwet?

Wanneer het ontworpen artikel wordt opgenomen in het strafwetboek, blijven de artikelen 295—299 onveranderd. Zij zullen ten opzichte van den abortus provocatus wel een doode letter blijven, maar zij blijven bij voortduring een bedreiging tegen den verloskundige, die — om een levend kind te doen geboren worden — een kunstmatige vroeggeboorte opwekt en tegen den verloskundige, die het levende kind perforeert. Van dezen minister mag niet worden gevergd, dat hij een voorstel doet tot wijziging dezer artikelen voor zoover betreft het dooden der vrucht, maar ik vraag met bescheidenheid: Kan de afdrijving — volgens onze jurisprudentie ook omvattende de kunstmatige vroeggeboorte — niet uit deze artikelen worden geschrapt?

Groningen, 26 Mei 1909.

G. C. NIJHOFF.

DE RELATIEVE ACIDITEITSBEPALING DER URINE.

In zijn artikel van 22 Mei 1909 gaat DE JAGER uit van de stofwisseling van een *gezond* organisme. Op bldz. 1649 deelt hij mede, op welke wijze het lichaam het verlies aan vaste alcaliën herstelt. Door mij is in mijn artikel „Cholelithiasis, een stofwisselingsziekte” boven deze bepaling van de absolute aciditeit der urine de voorkeur gegeven aan de bepaling van de verhouding dezer aciditeit tot het gecorrigeerde soortelijk gewicht. Deze methode meent DE JAGER te moeten ontraden, wat ik toeschrijf aan het feit, dat hij vergeet, dat ik een *stoornis* in de stofwisseling op het oog heb. Het herstellen van het verlies aan vaste alcali, dat volgens DE JAGER een noodzakelijk vereischte is, is volgens mij hoogst ongewenscht en zou de destijds aanbevolen behandeling met phosphorzuur doen falen bij de cholelithiasis, welke ziekte ik beschouw als berustende op een overlading van het organisme en secundair van het bloed en van de urine door alcali. Als indicatie voor mijn therapeutisch handelen is niet zoozeer van belang te weten, hoeveel zuur met de urine in 24 uren wordt uitgescheiden, dan wel dat ik wensch te weten of het bloed in staat is het aanwezige alcali in oplossing te houden ter eliminatie. Dit vroeger medegedeelde onderzoek op de relatieve hypoaciditeit gold de cholelithiasis. In de lijn van dezen gedachtengang moest ik er toe komen tegenover de relatieve hypoaciditeit van het organisme een relatieve hyperaciditeit voor mogelijk te houden, als uitvloeisel waarvan door mij werd gezocht naar de door mij aanbevolen kalkverbindingen. Het is een sprong in de logica bij DE JAGER, dien ik niet kan volgen, als hij mededeelt door absolute aciditeitsbepalingen te komen tot kalkbehandeling bij de tuberculose. Evenmin begrijp ik de beweegredenen die hij opgeeft waarom hij veranderde van natriumcitraat, waarmee hij „reeds sedert jaren ervaring

heeft opgedaan" (bldz. 1671) en „waardoor van een verergering der ziekte geen sprake was!"

De urine, die mij de aanwijzing zal geven over de gesteldheid van het organisme, moet voor het onderzoek op deze verhouding zoo veel mogelijk onttrokken worden aan den invloed der verteringsproducten. Daarom is het gewenscht de eerste ochtendurine te nemen en verdient deze afzonderlijke ochtendurine voor het onderzoek *de voorkeur* boven de geheele hoeveelheid urine van 24 uren. Wanneer derhalve in de weefsels van het lichaam een voortdurende kalkafzetting is voorafgegaan, zal het bloed meer alcali bevatten dan bij een gezond persoon en de eerste ochtendurine zal een te laag verhoudingsgetal toonen.

Door mij is gezegd (dit *Tijdschrift* 1907, I, blz. 1799): „Terwijl JOULIE als normaal verhoudingsgetal vond 4.55 en een patiënt, bij wien het verhoudingsgetal vier tot vijf bedroeg, voor normaal hield, heb ik mij steeds tevreden moeten stellen met lagere cijfers, wat voor het constateeren van waarneembare veranderingen, toe- of afname der aciditeit, niets uitmaakt". Hieruit volgt, dat het verhoudingsgetal geen absolute waarde heeft en dus bij onderlinge vergelijking met een aangenomen normale, die eveneens met hetzelfde getal is vermenigvuldigd of gedeeld, de E in de formule $R = \frac{A}{E}$ mag worden

vervangen door het gecorrigeerde soortelijke gewicht en niet behoeft te worden vermenigvuldigd met 2.33, waardoor zij in juister verband zou worden gebracht met het gewicht der vaste stof. Anderszins blijkt uit de aangehaalde woorden, dat het verhoudingsgetal schommelt om een middenwaarde, zoodat ik beweer, dat door DE JAGER wordt overdreven als hij denkt, dat een onnauwkeurigheid van praktisch belang aan de bepaling van mijn verhoudingsgetal zou kleven, „omdat het neerslag optreedt, niet als bewijs dat de zuren zijn geneutraliseerd, maar omdat de urine van het zout verzadigd is". Door den zooveel malen grooteren noemer wordt dit kleine foutje in den teller nog onbeduidender!

Een andere fout door DE JAGER gemaakt, waarop ik slechts wil wijzen, omdat zij mogelijk aanleiding tot verwarring zou kunnen geven, is, dat hij verschillende in water oplosbare chemische kalkverbindingen kalkwater, d. i. kalkhydroxide $\text{Ca}(\text{OH})_2$ noemt. De schrijver bedoelt (bldz. 1671) „een oplosbaar organisch kalkzout, waardoor tevens een alcaliwerking wordt uitgeoefend".

Zwolle, 25 Mei 1909.

H. C. FOLMER.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen enz.

Centraal laboratorium ten behoeve van het staatstoezicht op de volksgezondheid.

Het op bldz. 1708 van dit *Tijdschrift* vermelde wetsontwerp, om gelden beschikbaar te stellen tot het in werking stellen van het laboratorium ten behoeve van het staatstoezicht op de volksgezondheid, heeft bij het afdeelingsonderzoek tot eenige beschouwingen en opmerkingen aanleiding gegeven. Men juichte het algemeen toe, dat het laboratorium niet alleen ten dienste van den centralen gezondheidsraad zal zijn, maar ook door de ambtenaren van het staats-